

eindtermen basisvorming

De VON is een vereniging met uitgesproken opvattingen over het taalonderwijs. Hoe verhouden deze opvattingen zich tot het advies van de commissie eindtermen basisvorming Nederlands? Hieronder plaatst Mariet van Goch namens het VON-bestuur enkele kritische kanttekeningen bij het advies van de commissie.

De VON is voorstander van een geïntegreerd taalonderwijs. Dit houdt in dat het moedertaalonderwijs een aaneengesloten geheel vormt van basisonderwijs tot en met universiteit. De VON kant zich tegen een taalonderwijs dat de selectie bevordert en emancipatorische ontwikkelingen bemoeilijkt.¹

Gezien deze opvattingen neemt het VON-bestuur stelling tegen het advies over de voorlopige eindtermen basisvorming in het voortgezet onderwijs.²

Overeenkomstig de ministeriële richtlijn zijn de eindtermen op twee niveaus geformuleerd. Het algemene niveau moet door 80% van de leerlingen gehaald worden; het hogere niveau door 40%. Daarmee krijgen de eindtermen een duidelijke selectiefunctie. Het VON-bestuur vraagt zich af wat er met de overige 20% gebeurt en constateert dat over de praktische haalbaarheid van een en ander het advies in alle talen zwijgt.

Opvallend is de sterke nadruk op de toetsbaarheid van leerstofelementen. De commissie adviseert leerplannen te ontwikkelen 'in nauwe samenwerking met toetsontwikkeling' (Advies 1989, p. 41). Dit hoeft niet per se fout te zijn, maar het gevaar is aanwezig dat de leerplanontwikkeling geheel en al ondergeschikt wordt gemaakt aan de toetsbaarheid. Die teneur zit onmiskenbaar in het advies.

De eindtermen zullen voor schoolboekenschrijvers en -uitgevers aanleiding vormen leergangen op de markt te brengen die het vak Nederlands verknippen in geïsoleerde vaardigheden. De eindtermen zullen voor docenten aanleiding zijn vooral examentraining te geven op die onderdelen die makkelijk toetsbaar zijn. Ten Brinke, de voorzitter van de eindtermencommissie, stelt dat leerlingen 'via goed opgebouwde reeksen van concrete opdrachten taalvaardigheid op het gebied van schrijven, lezen, luisteren (ontwikkelen)'.³ Dit tendeert sterk naar geïsoleerde vaardigheidstraining.

Natuurlijk zijn er goede elementen in het advies over de voorlopige eindtermen basisvorming: het afwijzen van geïsoleerde grammaticatraining, de ontwikkeling van gericht schrijven en het met de pen belijden van de communicatieve benadering. Maar dan heb je het ook wel gehad.

Het bestuur van de VON is van mening dat de geformuleerde eindtermen nauwelijks ruimte laten voor ontwikkelingen in de richting van thematisch, geïntegreerd en creatief taalonderwijs. En waar is het maatschappelijke, het emancipatorische aspect gebleven?

Het bestuur van de VON kant zich tegen de aantasting van de vrijheid van inrichting van het moedertaalonderwijs door de invoering van eindtermen, te meer als:

- eindtermen functioneren als selectiemiddel
- leerplanontwikkeling ten behoeve van de basisvorming in te nauwe samenwerking met toetsontwikkeling gebeurt
- eindtermen leiden tot geïsoleerde vaardigheidstraining
- de praktische haalbaarheid problematisch is
- onderwerpen en activiteiten van het onderwijs Nederlands, zoals creatief schrijven, geïntegreerde vaardigheden, niet gevalideerd worden.

Noten

- 1 Ria Rottier, Gerrit Reitsma, Nico Salm e.a. 'Standpuntennota thematisch onderwijs' in: *Moer* 1981/2, p. 57-65.
- 2 *Advies over de voorlopige eindtermen basisvorming in het voortgezet onderwijs: nr 8 Nederlands* Zoetermeer, Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, 1989.
- 3 'Communicatie centraal in het moedertaalonderwijs. Een interview met Steven ten Brinke, voorzitter van de Eindtermencommissie Nederlands' in: *Uitleg* 1988, nr 27 (16 november 1988), p. 21-23.